

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2142/2015
09.03.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Биљане Драгојевић и Слађане Накић-Момировић, чланова већа, у парници тужиоца М.Л. из С., чији је пуномоћник Н.Т., адвокат из Н.С., против тужене Републике Србије, Министарство правде и државне управе, коју заступа Државно јавно правобранилаштво, ради рехабилитације, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1031/15 од 15.06.2015. године, у седници одржаној 09.03.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1031/15 од 15.06.2015. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Зрењанину П 27/14 од 06.03.2015. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати на име рехабилитационог оштећења 93.539.916,33 динара са законском затезном каматом почев од пресуђења до исплате и то по основу обављеног а неплаћеног рада у редовно радно време 12.120.000,00 динара, по основу обављеног а неплаћеног прековременог рада 26.731.500,00 динара, на основу изгубљене зараде плате у време незапослености по престанку лишења слободе 291.991,00 динара, разлике у висини плате и после штетног догађаја 4.049.092,00 динара, по основу губитка пензије 5.738.000,00 динара, по основу губитка бенефицираног радног стажа 2.508.000,00 динара, разлике у пензијама 12.101.333,33 динара, по основу новчане накнаде за психички душевни бол због противправног лишења слободе 10.000.000,00 динара, по основу новчане накнаде за психички и душевни бол због смрти блиског лица 10.000.000,00 динара и по основу новчане накнаде за претрпљени страх 10.000.000,00 динара. Ставом другим изреке, одлучено је о трошковима поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1031/15 од 15.06.2015. године, одбијена је као неоснована жалба и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, па је нашао да је ревизија тужиоца неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је син М.Л. који је правноснажним решењем Вишег суда у Зрењанину Рех 2/13 од 30.09.2013. године рехабилитован и сматра се неосуђиваним. Овим решењем усвојен је захтев тужиоца за рехабилитацију сада покојног М.Л. и утврђено да је ништава са свим последицама од тренутка доношења пресуде Војног суда у Новом Саду бр. 407-49 од 13.11.1949. године, којом је рехабилитовани био осуђен због кривичног дела припремне радње за извршење кривичног дела из члана 29. став 4. Закона о кривичним делима против народа и државе и кривичног дела из члана 9. став 1. истог закона на казну лишења слободе са принудним радом у трајању од 10 година и на казну губитка грађанских права у трајању од три године и то бирачког права, права на стицање и вршење функције у друштвеним организацијама и удружењима, права јавног иступања и права на државну и другу јавну службу, те на губитак чина старијег водника. М.Л. ухапшен је 10.07.1949. године, казну лишења слободе са принудним радом издржавао је на Голом отоку, где је био изложен нељудском и нехуманом поступању, премлаћиван, мучен, исцрпљиван целодневним радом уз недовољну исхрану и подвргнут разним врстама нечовечног и нехуманог поступања. Са издржавања казне лишења слободе пуштен је 10.07.1955. године. После шест година издржане казне придружио се породици у С., али није могао да се запосли неколико месеци. Запослио се 02.03.1956. године у циглани у С., где је радио на тежим физичким пословима. Пензионисан је 01.01.1973. године у својој ... години. М.Л. рођен је године. Када је ухапшен имао је ... годину. Био је ожењен. Његов најстарији син је Б.Л. рођен је године. Тужилац М.Л. рођен је године, а ћерка Б. ... године.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили као неоснован тужбени захтев за накнаду материјалне и нематеријалне штете налазећи да тужилац не спада у категорију лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији, нити у категорију лица обухваћених чланом 21. став 2. истог закона у вези са чланом 26. став 4.

Законом о рехабилитацији („Службени гласник РС“ 92/2011), уређена је рехабилитација и правне последице рехабилитације лица која су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишена живота, слободе или других права до дана ступања на снагу овог закона (члан 1. став 1). Захтев за рехабилитацију може поднети лице из члана 1. став 1. овог закона; после његове смрти његов супружник, ванбрачни партнер, деца (брачна, ванбрачна, усвојена и пасторчад), потомци, преци, усвојоци, браћа и сестре, остали законски наследници, тестаментални наследници и правно лице чије је то лице било члан

односно оснивач; као и деца лица из члана 1. став 1. овог закона, која су за време трајања повреде права и слободе родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља (члан 7. тач. 1) 2) и 5).

Одредбом члана 20. наведеног закона, предвиђена су права рехабилитованих лица. Према одредби става 1. наведеног члана, рехабилитовано лице има право на пензијски стаж, месечну накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, као и право на рехабилитационо обештећење. Одредбом члана 21. истог закона предвиђена су права других лица. Према одредби става 1. тог члана, лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење у складу са одредбом члана 26. став 3. овог закона. Посебно је одредбом става 2. истог законског члана предвиђено да право на рехабилитационо обештећење имају и брачни друг, деца и родитељи, односно браћа и сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица, у складу са одредбом члана 26. став 4. овог закона.

Право на рехабилитационо обештећење регулисано је одредбама члана 26. Закона о рехабилитацији. Одредбом из става 1. овог члана прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Одредбом става 3. истог члана је посебно прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Према одредби члана 26. став 4. истог закона, лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица) имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5) овог закона, као наследници рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона, немају право на обештећење за материјалну штету коју је рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободе односно због повреде права и слобода.

Правилна је оцена нижестепених судова да тужилац, као син и наследник рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона, нема право на рехабилитационо обештећење за тражене видове материјалне штете. То право према изричитој одредби члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији као специјалног прописа припада само рехабилитованом лицу.

Тужилац који је рођен после пуштања на слободу оца (касније рехабилитованог лица) не спада у круг лица из члана 7. тачка 5) овог закона, па му

у смислу члана 21. у вези члана 26. став 3. и 4. наведеног закона не припада ни право на накнаду нематеријалне штете. Потраживање накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у смислу члана 26. став 3. истог закона, припада рехабилитованом лицу и његовом детету, рођеном у установи за извршење санкција или које је са њим у тој установи провело део времена или је за то време расло без родитељског старања (члан 7. тачка 5). Потраживање по основу материјалне и нематеријалне штете оца као рехабилитованог лица могло би прећи на тужиоца само да је признато правноснажном судском одлуком или писменим споразумом (члан 204. став 1. Закона о облигационим односима), што није случај у конкретној ствари. Душевни болови тужиоца због повреде његових личних права и права личности услед раније осуђиваности оца као рехабилитованог лица, ма колико било стварни и дубоки, не представљају правно признату штету по одредбама Закона о рехабилитацији као специјалног прописа, али ни по одредби члана 200. Закона о облигационим односима, као општег прописа, чијом сходном применом се рехабилитационо обештећење остварује.

Одлуком нижестепених судова о тужиочевом захтеву за обештећење није повређена одредба члана 35. Устава Републике Србије о праву на накнаду материјалне или нематеријалне штете због незаконитог или неправилног рада државних органа, како се то наводима тужиочеве ревизије указује. Право на рехабилитацију и на накнаду штете оштећеног лица гарантовано наведеном уставном одредбом утврђује се законом и остварује под условима одређеним законом, што је Уставом прописано. Услови и начин под којима се према одредбама Закона о рехабилитацији и Закона о облигационим односима остварује право на рехабилитационо обештећење не повређују наведену уставну гаранцију нити општеприхваћена правила међународног права, потврђена међународним уговорима, која се непосредно примењују као део нашег унутрашњег права. С обзиром да је тужилац рођен после пуштања његовог оца на слободу и са њим је живео у заједници до његове смрти, те ни у једном тренутку живота није био лишен очевог родитељског старања и присуства, не може се у том смислу сматрати „жртвом“ незаконитог поступања и радњи државних органа.

Како се ни осталим ревизијским наводима не доводи у сумњу правилност побијане пресуде, Врховни касациони суд је одбио као неосновану тужиочеву ревизију као у изреци пресуде применом члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа
судија
Љубица Милутиновић,с.р.**